

Asociația culturală belgo-română Arthis din Bruxelles¹. Istoric și activitate

Carmen BANȚA

Prezența emigranților români în Bruxelles nu este nici restrânsă, nici ne semnificativă dacă ne raportăm la mărimea țării și ținând cont că după polonezi suntem principala comunitate din fostul „imperiu comunist” întâlnită aici.

În prezent, alături de cele 15 comunități existente în Belgia, comunitatea românilor a devenit destul de numeroasă².

În Bruxelles întâlnim trei asociații culturale nonprofit (Casa culturală belgo-română Arthis³ (Maison Culturelle Belgo-Roumaine a.s.b.l Arthis), Alianța belgo-română a.s.b.l (L'Alliance belgo-roumaine a.s.b.l.)⁴, Comunitatea românilor din Belgia (La Communité Roumaine de Belgique)⁵ care au fost înființate după anul 1989.

Cea mai importantă și care ne interesează în mod deosebit este asociația nonprofit *Casa culturală belgo-română Arthis* (Maison Culturelle Belgo-Roumaine a.s.b.l Arthis) care a fost recunoscută ca organizație generală de educație permanentă de către Ministerul Culturii al Comunității Franceze în cadrul decretului din 8 aprilie 1976.

A fost fondată în 1994 la Lessines (un mic oraș din provincia Hainaut, în Wallonia) de un grup de români și belgieni. Arthis avea drept scop valorizarea și integrarea românilor ce trăiesc în Belgia prin propria lor cultură, dar și prin asimilarea culturii autohtone. Casa de Cultură își propunea, totodată, să aibă interferențe continue cu alte culturi prezente în Belgia, încercând astfel să evite marginalizarea comunității românești. Cu timpul, conducerea a realizat că această activitate era insuficientă căci, instalată în 1999 la Bruxelles, în plin centru al orașului, Arthis se confruntă cu o puternică cerere socială venită din valuri succesive de emigranți romani, dar și cu o cerere legitimă a diasporei deja existente. În prezent, Arthis are mai multe sedii în Wallonia: la Lessines, la Namur și la Liège.

Încurajată de susținerea instituțiilor publice francofone, Arthis și-a propus ulterior să atingă și un public neerlandofon. Din 2002, Consiliul de administrație, precum și principalii membri activi au creat o nouă asociație, care are sediul în același local ca și asociația francofonă: Arthis – Het Belgisch Roemeens Cultureel Huis este asociația nonprofit neerlandofonă, recunoscută, de altfel, de Comunitatea Flamandă din

¹ Această lucrare conține câteva idei și concluzii în urma unei cercetări de teren întreprinsă timp de 6 luni în Belgia. Este parte a unui studiu intitulat *Emigranții români din Bruxelles. Forme de organizare socială, ideologică și religioasă*.

² Conform datelor Oficiului pentru Străini (4.10.2007), sunt înregistrați, dintr-un total de 1.031.780 de emigranți, 15.064 români iar 57 de persoane au fost declarate și recunoscute refugiate politic. Din surse neoficiale însă, confirmate de către Ambasadă, se preconizează că ar fi peste 40.000 români care locuiesc în Belgia.

³ Adresa-33 rue de Flandre, 1000 Bruxelles; www.arthis.org.

⁴ Adresa-221 Avenue Brugmann, B1050- Bruxelles, www.abero.org.

⁵ Rue de Chats, 69 Kattestraat, 1082, Bruxelles, www.c-r-b.org.

Belgia. A fost deci surprinzător că această nouă asociație neerlandofonă a obținut în decembrie 2002, din partea Ministerului Culturii din Regiunea Bruxelles, premiul pentru cea mai buna asociație socio-culturală din Bruxelles.

Pe scurt, Arthis – La Maison Culturelle Belgo-Roumaine și Het Belgisch Roemeens Cultureel Huis își propun să-și canalizeze valorile socioculturale și artistice către o mai bună integrare și valorizare a românilor din Belgia în marele patrimoniu european din care ei fac parte, dar în care trebuie să-și recâștige un loc onorabil.

Din Consiliul de Administrație al Arthis fac parte 14 persoane, unele având funcții de conducere, altele în virtutea unui contract de muncă sau de colaborare, iar unele doar în calitatea de membru însărcinat cu organizarea și coordonarea anumitor activități.

Datorită susținerii financiare a Serviciului Comunității Franceze și a Comisiei Comunitare Franceze (Co.Co.F), Arthis a putut beneficia de un personal calificat, dar din păcate foarte puțin numeros, chiar insuficient.

Carmen-Leliana Drăghici-Hopârtean este unul din membrii fondatori ai formulei de început a asociației, din 1994 de la Lessines. Profesor de limba franceză și română, a urmat cursuri de formare în negociere multiculturală (în 1996) și cursuri de cooperare culturală în Europa (în 1997) organizate de Ministerul Culturii al Comunității Franceze. Are, de asemenea, și o specializare în literatura belgiana francofonă, în urma unor cursuri organizate de Serviciul de Promovare a Literelor aparținând aceluiași minister. Experiența sa de mai mult de 10 ani în mediul multicultural se concretizează printr-un bun contact cu publicul și printr-o bună organizare a diferitelor activități.

În același timp, Carmen Hopârtean (așa cum este cunoscută de către public) este și persoana care reprezintă Casa de Cultură belgo-română în diverse organisme externe precum :

Adunarea generală a Centrului Cultural „René Magritte” din Lessines (funcția de membru);

Consiliul cetățenilor de origine străină din Regiunea Bruxelles (funcția de consilier);

Biroul Consiliului Consultativ al Solidarității Internaționale din Regiunea Bruxelles (funcția de președinte);

Rețeaua cartierului Square des Blindés (funcția de coordonator).

În afară de personalul permanent, există și un număr fluctuant de persoane care participă la procesul de organizare în mod benevol. Este cazul profesorilor ce predau cursuri de franceză, neerlandeză, de alfabetizare sau de română. În cadrul atelierelor creative pentru tineri, Arthis lucrează cu artiști profesioniști sau cu studenți de la Academia de arte frumoase care sunt adesea semi-benevoli.

În cadrul Ministerului de Cultură al Comunității Franceze, paralel cu activitatea de educație permanentă, Artis este susținută și de Serviciul de Promovare a Literelor pentru o activitate literară regulată. Acțiuni literare realizate cu susținerea C.G.R.I. i-au adus asociației și onoarea de a fi menționată în acordul semnat între România și Comunitatea Franceză din Belgia, unde, relativ la contactele dintre cele două țări, se precizează că „*ne bucurăm de activitatea Casei de Cultură belgo-române*”.

Faptul că sediul principal, cel din Bruxelles, se află într-un cartier cu o populație puternic metisată, sau chiar de origine străină, prezintă avantajul unei mari deschideri interculturale. Astfel, comunitatea română nu este obligată să trăiască izolată ci,

dimpotrivă, poate participa la viața cosmopolită și multiculturală a Belgiei în general, și a capitalei, în special.

Activitățile Casei de Cultură belgo-române sunt astfel orientate pe trei domenii de activitate: social, socio-cultural, și cultural propriu-zis, dar toate aceste activități sunt dezvoltate din perspectiva educației permanente și a valorizării individuale.

Domeniul social cuprinde în principal un serviciu de primire și consiliere a emigranților nou veniți, care sunt ghidați, după caz, către instituții specializate problemelor lor. Tot domeniului social, îi putem afilia și un serviciu de interpretariat și traduceri contra cost, dar prețurile sunt mult mai accesibile decât ale oricărui alt birou de traduceri din Bruxelles, ceea ce le permite și persoanelor din categoriile defavorizate să beneficieze de acest serviciu. Cele două persoane care se ocupă de acesta sunt traducători autorizați de Ministerul de Justiție belgian și pot face și legalizarea traducerilor realizate, la solicitarea celui interesat.

În regim gratuit, există un serviciu de mediere interculturală, precum și de consultații juridice colective punctuale cu specialiști belgieni și români. Emigranții români ce se confruntă zilnic cu o legislație pe care nu o cunosc, sunt extrem de interesați de aceste ședințe de informare ce vizează teme de interes general, cum ar fi dreptul de ședere în Belgia, echivalarea diplomelor, statutul de independent, obținerea permisului de muncă, obținerea naturalizării, regruparea familială etc. Aceste ședințe de informare se desfășoară mai întâi sub forma unei prezentări a temei abordate (realizată de specialiști), urmată de întrebările participanților ce vizează situația punctuală a fiecăruia dintre ei. Când consultația este acordată de specialiști belgieni, o traducere simultană este asigurată de personalul Arthis.

Domeniul socio-cultural se referă, printre altele, la cursurile de limbi străine (franceză, neerlandeză, engleză), pentru care prețul este foarte accesibil (40 euro / an școlar), dar și la un curs de limba română pentru oamenii de afaceri belgieni care au contacte dese cu România, pentru familiile mixte sau pentru oricine altcineva interesat de limba și cultura română.

Tot în această categorie putem include și cursurile de alfabetizare, care sunt gratuite și vizează, pe de o parte, românii din Republica Moldova și Ucraina care nu știu să scrie cu alfabet latin, iar pe de altă parte, persoanele din comunitatea rromă, în rândul cărora rata analfabetismului este destul de ridicată.

De asemenea, asociația pune la dispoziția publicului său interesat de examenul pentru permisul de conducere, CD-Rom-uri specifice pentru învățarea Codului Rutier.

Nu în ultimul rând, cum statutul de independent este atât de râvnit în ultimii ani, multe persoane au conștientizat necesitatea anumitor abilități în acest sens: astfel, pentru a satisface această nevoie, Arthis organizează cursuri de contabilitate primară pentru noii independenți.

În cel de-al treilea domeniu, cel **cultural (artistic)**, putem încadra cea mai mare parte a activităților Arthis, cum ar fi diverse concerte, expoziții, conferințe, dezbateri, spectacole de teatru, reuniuni, proiecții de filme etc. Ele sunt, în general, activități cu un public mult mai numeros decât în celelalte domenii și mult mai divers ca origine și clasă socială.

Cum majoritatea activităților din această categorie sunt orientate spre cultura și tradițiile românești, Arthis apelează în mod frecvent la colaborarea cu asociații și instituții de prestigiu din România, cum ar fi Uniunea Artiștilor Plastici, Uniunea Scriitorilor, Uniunea Muzicologilor, Muzeul Literaturii Române din București, Muzeul Țăranului Român din București, Televiziunea Română, Arhivele Naționale de Film, precum și primăriile și consiliile diferitelor orașe ce au jucat rol de intermediar în organizarea anumitor activități culturale. La acestea, trebuie să adăugăm desigur și instituțiile românești din Belgia: Ambasada României la Bruxelles, Centrul Român de Informare din Bruxelles, Oficiul Român de Turism, Misiunea României pe lângă Uniunea Europeană sau Misiunea României pe lângă NATO.

Pentru aceste activități artistice, publicul este format în egală măsură din diaspora română, dar și din belgieni sau persoane de alte naționalități interesate de cultura română.

Casa de Cultură belgo-română este singura asociație din Belgia care își propune să asigure o activitate completă în ceea ce privește cultura României. În urma cererii din partea diverselor asociații, centre culturale, persoane individuale, școli sau societăți, Arthis a pus la dispoziția publicului un mic *centru de documentare* ce oferă informații legate de România. Mai precis, din bunurile centrului de documentare fac parte expoziții (de fotografii, de icoane, de colaje, de costume, de tapițerii și numeroase obiecte artisanale românești), anuare sau studii, instrumente pedagogice, materiale publicitare și turistice despre România, muzică, filme și materiale informative oficiale despre țara noastră.

De câțiva ani deja, în cadrul centrului de documentare, există și o *bibliotecă* de dimensiuni destul de reduse, dar care are avantajul de a fi singura bibliotecă românească din Belgia. Începând cu luna iulie anul curent, sunt prevăzute mai multe lucrări de amenajare în vederea obținerii unei repartizări mai eficiente a spațiului dedicat bibliotecii și sălilor de curs.

Fondul de cărți este realizat din donații din partea membrilor Arthis, dar din piese oferite de Ambasada României la Bruxelles, de Misiunile Românești din Belgia, de Departamentul Românilor de Pretutindeni din România, precum și de Serviciul de Promovare a Literelor din cadrul Ministerului de Cultură al Comunității Franceze.

Cărțile sunt grupate pe diferite tematici, precum istorie, politică, religie, tehnică, copii, Literatură română, Traduceri, Literatură franceză, Literatură belgiană francofonă sau neerlandofonă. Această bibliotecă reprezintă deci un element important în cadrul serviciilor oferite publicului și altor asociații.

Inventarul complet al cărților existente în această bibliotecă, precum și fișierul informatic corespunzător sunt realizate cu ajutorul benevolilor de vârstă a treia și al stagiarelor Arthis.

Biblioteca s-a dovedit utilă și în realizarea unor activități literare exterioare asociației, cum este de exemplu „Ziua Literară de la Namur”. Dar aceasta se dovedește de o și mai mare utilitate în cadrul cursurilor de limbi străine. Persoanele înscrise la aceste cursuri pot utiliza acest serviciu pentru perfecționarea cunoștințelor lor.

În ceea ce privește presa scrisă, pentru numeroase activități, Arthis trimite comunicate de presă mai multor ziare selectionate, cum ar fi „La Libre Belgique” (cotidian național), „Le Soir” (*idem*), „Deze Week in Brussel”, „Het Laatste Nieuws”, „Le Vlan” (săptămânal gratuit de mică publicitate în toate domeniile). Prin metoda

comunicatelor de presă, difuzarea informației este gratuită, dar există dezavantajul de a nu ști cu precizie ce ziare vor accepta să publice un articol sau un anunț despre evenimentele Arthis. La acestea, se adaugă revista „Agenda”, un săptămânal de informație socio-culturală, ce prezintă principalele manifestări culturale ale orașului, fie că este vorba de teatru, operă, concerte de muzică clasică, cinema, seri literare, evenimente mondene, spectacole și concerte muzicale de diverse genuri. În această revistă apar cel mai des activități ale Arthis, ca urmare a comunicatelor de presă trimise.

Revista „Quoi de Neuf?” reprezintă principalul element de legătură între asociație și membrii săi. Ea apare lunar, în primele zile ale fiecărei luni, cu excepția lunilor iulie și august.

Articolele care apar în revistă prezintă, în cea mai mare parte, activitățile asociației din luna respectivă. În plus, se pot regăsi în mod aproape permanent poemele inedite ale lui Juliette Aderca. Informațiile utile pentru public se găsesc pe ultima pagină a revistei, la rubrica „Si cela vous intéresse” (Dacă aceasta vă interesează). Informațiile de natură juridică din revistă sunt oferite de către avocații Elena Popa Tudoran, Bianca Busuioc și Ruxandra Cana. Ca urmare a multiplicării numărului de activități, dar și a numărului membrilor, „Quoi de Neuf?” a crescut în volum. Revista are un tiraj de aproape 1000 de exemplare, cu o medie de 20 de pagini care se adresează la aproximativ 5000 de cititori.

Casa culturală belgo-română Arthis, prin activitatea pe care o întreprinde, prin acțiunile demarate, poate fi considerată a fi cea mai importantă și prolifică asociație culturală care promovează România în capitala Europei.

L'Association culturelle belgo-roumaine Arthis de Bruxelles. Historique et activité

La Maison Culturelle Belgo-Roumaine se propose de diriger ses valeurs socio-culturelles et artistiques vers une meilleure intégration et valorisation des roumains de Belgique dans le grand patrimoine européen dont ils font partie, mais dans lequel ils doivent regagner une place honorable.

*Universitatea din Craiova
România*

